

תשובה ואלול

יש לעין שכולם יודעים שאלו היא זמן מסוגל לדברים מסוימים וצ"ע פירוש הדבר. הנה ארבעים ים אחרי שבועות כלל ישראל עשו העגל ב"ז בתמוז, ואו משה עלה לשם לבקש רחמים על כלל ישראל, והוא ירד בער"ח אלול ואו היה ריצוי שםעה עלה עוד פעם לקביל לוחות, ובכן הזמן שםעה היה בהר סיני היה מר"ח אלול עד יה"ב שבו הוא ירד עם הלוחות. אם כן יוצא לנו שאלו היא זמן עלייה במועד שהעליה בספירה נחרב במה בגל העגל, אבל העליה באלו היא הבסיס לכל הממציאות שלנו עבשו.

יש לעין בהלכות תשובה שהרוי זה לשון הרמב"ם (הלו' תשובה ב') אי זו היא תשובה גמורה זה שבא לידי דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה לא מראה ולא מכשולן כח כיצד הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר מכן נתייחד עמה והוא עומד באחבותו בה ובכח גוף ובמדינה שעבר בה ופירש ולא עבר וזה בעל תשובה גמורה הוא ששילמה אמר וזוכר את בוראיך בימי בחורותיך ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עשו אף על פי שאינה תשובה מעולה מועלת היא לו ובעל תשובה הוא אפילו עבר כל ימי ועשה תשובה ביום מיתה ומיתתו בתשובה כל עונתיו נמחלן שנאמר עד אשר לא תחשך השם והאור והירח והכוכבים ושבו העבים אחר הנשס שהוא יום המיתה מכלל שם זכר בוראו ושב קודם שימות נסלח לו, ע"ב.

קשה דברי הרמב"ם הרי יהוד היא אסור דרבנן, איך יתכן שזה הדרך לתקן העבירה? אלא צ"ל שכונתו היא שזה לא הדין לעשות כך, אבל אם עשה כך או הוא הגיע לדרגה הנבואה הזאת. המשך דברי הרמב"ם: ומה היא התשובה הוא שיעוז החטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שנאמר יעוז רשות דרכו וגוי וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי ויעיד עליו יודיע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגוי וצריך להתודות בשפטיו ולומר עניינות אלו שנמר בלבו, ע"ב.

רואים כאן שיש חיוב של עזיבת החטא הסרתו ממחשבתו ונמירה בלב שלא לעשותו עוד, גם נחמה על עשיית החטא ויש עוד עניין של ויעיד עליו יודיע תעלומות – מל' תהלים מד בככ', אבל קשה מדוע החיוב לעזוב החטא בתשובה הרי הוא מחייב בזה כמו כל יהודי, וכן קבלה לעתיד? אלא ע' בלשונו של הרמב"ם שסיר ממחשבתנו, וגמר בלבו, ונראה שהתשובה היא שנים המעשה תשובה היא היהודי, אבל שאר התשובה היא במידות, והיא להתעלות לדרגה שבו אין רצון בלב לעשות החטא עוד, והיא התשובה התמידי. אם כן הרמב"ם של תשובה גמורה מادر שהרוי התעלותו במידות רק נבחנת בזה שיש אותו עבירה, וכו' ועכ"ז הוא האדם נשתחנה, אבל אם רק המעשה נשתחנה זה יכול להיות בגל הרבה פעמים אחרים, ואו אין תשובה גמורה, שאין כאן שינוי.

יוצא אם כן שאין עניין באלו לעשות יותר מעשים, שהרי זה אינו בדוקא תשובה אלא התשובה היא למזור בלבו ומחשבתו יותר וייתר להתעלות, ועוד הרי מובן מادر שימושה לא עשה יותר מעשים בהר סיני בין ר"ח אלול ליה"ב וכן כל כלל ישראל אלא הם עלו ברצון להתקשר לתורה ומצוות וכו'.

ולפי זה מובן למה זה נקרא תשובה, שהרי שורש עצמנו היא כולם חדש, וכל הפרון היא בפирוד ממש, ובכן כל מי שמקיים כל התורה כולם מבלי הרגש, ז"א מבלי שום תשובה אז הוא רחוק מאד משורשו, אבל השב לשורשו, או הוא שיק למעלה יושב בסתר עליון, שאין

שום דבר יכול להזיק לו שהוא מעיל מערכת הטבע שבו יש שליטה לצד הרע, ומה מאד מובן הפסיק (ישעה ו) המשמן לב העם הזה ואוניו הכביד ועינוי השע פן ראה בעניינו ובאוניו ישמעו ולבבו יבין ושב ורפא לו, שאחרי שהוא רואה ושומע עוד אין כלום עד שהוא מבין עצמו ומ בין דבר מתוך דבר שיש עמקות יותר לעולם, או שיך ושב, שבל תשובה היא לחזרה לעמקות החיים.¹

יש עניין נוסף והיא יתכן העיקר וזה שכאשר חווורים אל הלב ומשם מתחילה מחדש, ו"א שאנחנו בוראים את עצמנו מחדש, וכך מה מדרכי התשובה לשנות השם, ויתכן שהוא פירוש דברי הרמב"ם ויעד לעלייו יודע תعلומות שלא יחוור לחטא הוא עוד שהרי לגבי הקבלה לעתיד אין לנו נישה רק דרך כך שאנחנו משנים את עצמנו ובעצמנו החדש אין דחף לעבירה הנ"ל, ואו לגבי הגילוי כלפי חוץ, לעולם המעשה צרכיים שהוא מידיע תעלומות.

בתוב בוגרמא מגילה (דף יב). שהרבה עשו חשבון מתי יגמרה הע' שנה של גלות בבל, וכולם טעו, ומוסיפה בוגרמא אמר רבא אף דניאל טעה בהאי חושבנא רכתייב בשנת אחת למלאו אני דניאל בינותי בספרים מדקאמר בינותי מכל דטהה. רואים מזה שתפיסה אמיתית של בינה לא תחנן אלא מתוך טעות, היא לעולם באה עם סילוק תפיסה והשכפה לא נכונה, וזה להבין דבר מתוך דבר, להתעמק מהדבר שלפנינו לתפוס עוד עמוק.

שהרי להבין ו"א להבין מה שלא הבנו לפני כן וזה ל"ד טעות אלא תפיסה שטחי איתא בחז"ל² שתשובה היא מה마다 של בינה, וטעם הדבר היא משתה פנים אחד מצד האדם עצמו שהרי הוא היה בן אדם אחד, וכדי להיות בן אדם חדש שלא שיך לחטא בכלל הוא צריך לתרופים עוד עמוק בחיו ולברא עצמו מחדש, ומתחילה ממוקם שהבנתו מתחילה, וכן מצד המעשה, שהרי המעשה נעשה ואין שם תקווה לשנות את זה אבל אם דרך המעשה תופסים יותר עמוק אז יש לויה מעלה לא במעשה עצמה אלא במה שהמעשה גרם לנו לתפוס עמוק יותר בעולם ובחיננו, ועל זה כתו במקום שבعلي תשובה עומדים אין צדיקים גומרים עומדים. וכך מובן למה משה נשא דוקא בת יתרו שפטם עגלים לע"ז, ובמדרש תנומה (שמות י"א) נתנו טעם שהעובדת ורה מאוסה בענייני עבודה ע"כ, ובאור עניין זה כי הפורש מדבר שחתא בו, כאשר הוא מואס בדרכיו הראשונים ופורש מהם, הוא יותר נקי וטהור מהם מלאו לא עשה.³ וכן בהגדה מתחילה ע"ז היו אבותינו במצרים, והוא אותו טעם שהוא נעשה מאוסה בענייני עבודה בפרט. שرك אלה יכולים לתפוס את עמוק המציאות, והוא רק דרך החטא.

איתא ביוםא (פו). אמר רב כי חמא ברבי חנינה גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם שנאמר ארפא משוכתם אהבים נדבה רב כי חמא ברבי חנינה רמי כתיב שובו בנימ שובבים דמייקרא שובבים אתם וכתיב ארפא משוכתיכם לא קשיא כאן מהבהב כאן מיראה וכו' אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו בשגנותו שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי בשלת בעונך הוא עון מloid הוא וכא קרי ליה מכשול אני והאמיר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזבויות שנאמר ובשוב רשות מרשותו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יהיה לא קשיא כאן מהבהב כאן מיראה.

¹ שערין צדק ו

² רע"מ ג' קכט.

³ גבורות יט

רואים כאן שהשכלה מיראה עוד צרייך רפואי, ועוד יש לו חטא רק שאינו נחשב כמזיד אלא בשונן, פירוש הדבר היא שאם היה יודע שלא קיבל עונש על זה היה עשה להבא גם כן, ולא סר מהחטא למקרה⁴.

איתא בבב' (ברכות) ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבך, בשני יצרים, ביצר טוב וביה"ר, וקשה הדבר איך אפשר לעבוד עם היצר הרע? אלא שורש היצר הרע הוא בולו טוב, וטעם בראיתו שיהיא אפשרות לרע, ותאותה לוה, ועל ידי זה יהא האדם בעל בחירה, אבל שלא יצא מחשבתו לפועל בכלל, ואם לא היה יוצא לפועל שום רע זה לא היה רע בכלל אלא טוב, וקדוש שמי שיש בכחו לעשות רע אינו עושה בשבייל אהבת יוצר

אם בן תשובה מהאהבה בא מצד התבוננות באהבת ה' ותורתו להעלות כל מעשיו למעלה יותר עליונה, אף שכבר הרגיש נועם מתקות העון ונם יש לו נתעה לחטא, ויש עבירה גוררת עבירה, ועב"ז הוא סר ופירוש מן העון, אז הוא עובד בשני יצרים שהוא מהפך כח הרע לטוב, וזה בעצם רצונו ית' בשורשם של דבריהם. אבל השכלה מיראה רק נזהר שלא יחטא עוד ואינו מתחרט כל כך להצטער על עברו מצות ה' כאשר שבבים מהאהבה זה בוגל שבעצם אנחנו קשורים בו ית' וזה חלק ה' עמו, וזהطبعי שבןiahob אביו

יום טוב של ר'יה

(ויקרא רבה כט ד) אמר יASHIה כתיב אשרי העם יודעי תרואה וכי אין אומות העולם יודעים להריע כמה קרנות יש להן כמה בוקינוס יש להם כמה סלפירנסי יש להם ואמרת אשרי העם יודעי תרואה אלא שחן מכירין לפחות את בוראן בתרואה והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים וחופך להם מדת הדין למדת רחמים אימתי בהחדש השבעין: להבין כתוב כאן שיש פיתוי על ידי הקול שופר וצ"ע. עוד דבר יש לעיין, שהרי ר'יה נקרא מקראי קדוש כמו כל ימים טובים, והרי צ"ע גדול מאד איזה קדושה יש ביום זה מיוחד לכל ישראל הרי בכל חג אחר קרה משחו לכל ישראל אבל מה קרה בר'יה? ונראה לפреш העניין כך שהרי ר'יה היה יום שבו נברא אדם הראשון, ובכל ר'יה ור'יה הקב"ה צרייך כביבול להחליט אם לברא אותו וממילא בכל העולם מחדש או לא, וזה השיקול והדין. הנה בר'יה הראשון הקב"ה בחר לברא העולם, אבל מאז ואילך הדין תלוי בדרוי מטה, וזה כלל ישראל, שם יחר צורת אדם הראשון. אם בן יוצאה שבבים וזה יש חחלה אם לברא העולם או לא, וזה תלוי בנו, וזה שנחנו אלה שמחלייטים אם לברא העולם, או לא. אבל ברור הדבר שהוא לא בן או לא אלא נם אייך.

ענין הפירוט היא שאחד גורם לשני לחשוב את המחשבות שלן, אם בן יש כביבול רצון, אצלו ית' לדבר אחד, אבל אנחנו משנים את זה. פירוש הדבר היא שבבים וזה יש חיקוב דין, שהרי בכל מה שנשתנה ויצא לפועל זה רק על ידי דין, אם בן יש דין לפני ית', אבל אנחנו מהפכים את זה לרחמים שהרי הרצון שלנו היה להטבה עד אין סוף, ורצונו ית' הגליו היא הדין, ובגלו מעשינו אנחנו הופכים אותו לרחמים. וזה שיש הנhana כליל וזה הכסא והיא של דין, ולכן ביום דין נוהנים הנhana של דין, אבל אחרי התקינות נהפק ההנהנה לרחמים

⁴ שיח יצחק דרשו לשבת שובה עז

כחטוב לנבי נסיעת הארון (במדבר י-ד-ו) שבנסיעות היו תוקעים תרוועה, ובהקהל את הקהל תתקעו ולא תריעו. ז"א שבחליכה היה תרוועה, ובקיובן וישראל היה תקעה ולא תרוועה. ופרשו הראשונים⁵ שבנסיעות בתוב ויסע מלאך אלקים לפניהם, אבל בהקהל את הקהל בתוב שובה ה' רבבות, ז"א שהבדל היא בין ה' עצמו ל מלאך. פירוש הדבר היא שתקעה היא מלשון תקע שווה נזיצת דבר במקומו⁶, ותרועה היא מלשון (תhalbום ב ט) תרעם בשבט ברזל, שהיא לשון של שבירה⁷. ופירוש הדבר היא שיש במלכותו ית' שתי בחינות, והם ביטול אליו ית' שאין עוד מלבדו, ויש הננה שיש הרבה דברים אחרים חוץ מלבדו ית/, ושהוא ית' שלט עליהם. אם כן כאשר יש חיוב של גילוי המלכות, אנחנו לוחמים כל מה שנעשה בעולם, ומראים ששורשו היא אין עוד מלבדו ית/, וכל הפרטיהם, שהיא התרוועה, וזה הגילוי של המלאך ולא גילוי של שם הויה, וזה השבירה שיש, והוא גם כן יבא למלכותו ית/. אם כן החידוש שביוום זה איננו התקעה, שזה לא מגלה דבר חדש, אלא החידוש היא החיבור בין תרוועה לתקעה. וזה גילוי של שם הויה אלקים יחד שם מלא על עולם מלא, שם זה נתגלה בפעם הראשון בר"ה, וזה מה שאנו פועלים עם התקיעות שלנו.

להבין כל מה שבא מלמעלה למטה היא בא בדבריו ית/, ושורש הכל היא הקול, אם כן כאשר יש שלימות להננה וזה גילוי בלי הפסיק, וזה התקעה שהיא קול המתחוק בלי פיסוק אבל התרוועה היא בעצם פיסוק לכול, וכאשר הפה סגור וזה גורם שלא יהא הארה מהפה, וזה שורש כל צער וטרוח של עולם הזה, שהוא בא לא מרע מלמעלה אלא מהחרון של הארה מלמעלה⁸.

במילים אחרות, וזה שיש דין היא עצם היום, אבל זה שאנו קובעים את הדין, וטובים את הדין בצורה של התקעה ותרועה ותקעה, וזה מגלה דבר עמוק שייך במינוח בלבד ישראל ביום זה. ואו כאשר אין כה של רע ביום זה בוגל התרוועה, או מתקיים ה' באור פניך יהלובן, ז"א שיש כאן גילוי של שם הויה בוגל יודעי תרוועה⁹.

יצא מזה הבנה בסימנים שיש בר"ה שחררי איתא בגמ' (הוריות יב). אמר אבי השתא אמרת סימנא מילתא היא יהא רגיל למיכל בריש שתא קרא ורובי' ברתי וסלקה ותמרי, וטעם הדבר מובן על פי דברי הרמב"ן (בראשית יב ו) שככל גזירה מלמעלה יש דמיון מלמטה כדי שתצא לפועל, וכך עשו הנביאים, לבן אשר אנחנו עומדים בדיין צריכים לעשות דמיון של הטבה, וזה הבנה שתצא הגזירה לטובה¹⁰. וזה בדוקא דרך אכילה שאין דבר מהוצאה לאדם מתחבר אל האדם יותר מהאכילה¹¹.

⁵ רמב"ן ויקרא כג כד

⁶ הכתב והקבלה במדבר י ז

⁷ ר"ל לו

⁸ אדר במרום ח"ב - מאמר ביאור ז' מלכין

⁹ רמח"ל על הפסיק בתhalbום

¹⁰ באර הגולה באר שני

¹¹ ח"א ד ס